

EEN PODIUM VOOR LELIJKHEID

Lelijke dieren zitten in het verdomhoekje. Ten onrechte, vindt ecooloog Francisca Virtuoso. Met haar project *Love the Ugly* wil ze dat rechtzetten.

De hyena is niet bepaald moeders mooiste. Tenminste, dat is wat de meeste mensen vinden, is de ervaring van promovendus Francisca Virtuoso. Tegenover vrienden en familie moet ze zich vaak verantwoorden over waarom ze haar studie wijdt aan zo'n lelijk beest. 'De hyena heeft een hele negatieve connotatie', zegt ze. 'Zelfs bij ecologen.' Zijzelf vindt de hyena helemaal niet lelijk. Integendeel zelfs, en vooral ook ontzettend interessant. Lees de (ingekorte) eerste editie hiernaast maar van de nieuwe blog *Love the Ugly*. De blogs zullen om de drie weken verschijnen op de website van *Resource*. Het format is steeds identiek. Na een aantal *fun facts* volgt een uiteenzetting over de ecologische functie van het dier en het belang van het behoud ervan.

Lelijk, maar nuttig

Want dat is waar het de ecooloog natuurlijk om te doen is. 'De voorkeuren van mensen voor dieren zouden niet gedreven moeten worden door hoe ze eruit zien, maar

Ook de lelijkerds hebben hun nut en functie

Tekst Roelof Kleis

door het belang van het dier voor het ecosysteem.' Ook de lelijkerds op deze wereld hebben hun nut en functie. En ook die minder geliefde dieren zijn het waard om behouden te worden.

Welke dieren komen voorbij in Virtuoso's blog? 'Het gaat niet om mijn eigen voorkeuren. Ik vind het interessant om te zien wat anderen lelijk vinden en of daar een patroon in zit. Ik heb al een lijstje in mijn hoofd, maar ik nodig iedereen uit om kandidaten te melden.'

Wat maakt een dier lelijk? Ervaren lelijkheid heeft te maken met het gebrek aan symmetrie. 'De link tussen symmetrie en schoonheid is in de psychologie veel bestudeerd', zegt Virtuoso. 'Neem de neusaap met zijn grote ballonvormige neus. Of de blobvis. Dat zijn dieren met een gebrek aan symmetrie in het gezicht.' Een andere reden waarom dieren niet populair zijn, is volgens Virtuoso de manier waarop ze in de media worden neergezet. 'En ik geloof dat Disney veel bijdraagt aan welke dieren mooi of lelijk worden gevonden. Kijk maar wat de film *The Lion King* met de hyena's heeft gedaan!'

Gevlekte hyena (*Crocuta crocuta*)

De giechelende schurk uit *The Lion King* wordt vaak gezien als inhalig en dom. Maar gevlekte hyena's zijn een van de meest ondergewaardeerde jagers op aarde.

Doden of opruimen

In tegenstelling tot wat veel mensen denken, leven gevlekte hyena's niet van de restjes van andere vleeseters. Het zijn veeleer jagers dan opruimers. Hun beet is bijna twee keer zo krachtig als die van de naaste rivaal de leeuw. Handig om botten en hoeven te kraken, waardoor ze bij het merg kunnen komen dat rijk is aan voedingsstoffen. Andere jagers kunnen dat niet. In groepsverband wordt een volledige antilope in minder dan een half uur opgegeten.

We moeten het over seks hebben

Wist je dat een vrouwtjeshyena een penis heeft? Eigenlijk is het ene pseudo-penis, omdat het hier gaat om een verlengde clitoris. Het vrouwtje gebruikt dit voor het paren, baren, plassen en begroeten. Bij hyena's zijn erecties onderdeel van de begroetingsceremonie. Dat maakt het erg moeilijk om mannetjes en vrouwtjes uit elkaar te houden. Vrouwtjes hebben drie keer meer testosteron dan mannetjes. Dat verklaart waarom ze agressiever en gespierder zijn dan mannetjes.

Hyena Social Club

Hyena's kunnen complexe problemen oplossen en hebben een superieure sociale intelligentie. Ze zijn zeer sociaal, leven in door vrouwen gedomineerde groepen van meer dan tachtig individuen met een extreem complexe hiërarchische structuur. Je ziet zelden de hele groep bij elkaar. Ze leven vaak alleen of in kleine groepjes en houden er een ingewikkelde communicatie op na. De bekende 'lach' (uit stress, niet uit vrolijkheid) is maar een van de tien manieren om te roepen.

Is dat erg, een wereld zonder hyena's?

Hyena's zijn niet erg populair. Met hun duivelse lach en hun onelegante lichaam zijn ze verre van aantrekkelijk. Maar achter die oppervlakkige indruk gaat meer

schuil. Wist je dat ze ondanks hun hond-achtige vacht meer verwant zijn aan katten?

Gevlekte hyena's passen zich makkelijk aan hun omgeving aan; soms vind je ze zelfs in steden. Recent onderzoek wijst op hun gunstige effecten op de economie en de volksgezondheid. Doordat ze veel afval eten en karkassen opruimen, krijgen ziektes minder kans zich te verspreiden.

Naast afvalverwerkers zijn gevlekte hyena's in sommige gemeenschappen belangrijke culturele en spirituele symbolen. Daar zien ze hyena's niet als de belichaming van lelijkheid, domheid en overbodigheid, maar als vertegenwoordigers van heiligheid en vruchtbaarheid. Er zijn zelfs culturen die denken dat de hyena de zon naar de aarde bracht. Een wereld zonder hyena's zou vies en koud zijn. ■

Illustratie Mary Hendricks